Published and distributed under permit (No. 701) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ   РІК XXX.   Число 188.   Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 15. серпня, 1922.   VOL. XXX.   No. 188.   Jersey City, N. J., Tuesday, August 15, 1922.   THREE CENTS

СПРОБИ ПРЕЗИДЕНТА ДОВЕСТИ ДО ЗАКІНЧЕННЯ ЗЕЛІЗНИЧОГО СТРАЙКУ НЕ ПОВЕЛИСЬ

ВАШІНГТОН, 13. серпня. — Плян президента Гардинга довести до полагодження непорозуміння межи зелізничими підприємствами та робітниками зелізничих варстатів закінчився неуспіхом.

Плян Гардинга полягав на тому, що зелізничі робітники малиби повернути сейчас до роботи, приймаючи рішенне Зелізничої Робітничої Ради Злучених Держав про їх заплату та віддаючи сій самій Раді право рішати про права старшини („сініорітi райтс") страйкуючих робітників.

Представники юній не згодилися на те, щоби віддати справу прав старшини під рішенне Зелізничої Ради. З огляду на те, пропонована президентом Гардингом конференція межи обома сторонами розбилася.

НОВІ ЗУСИЛЛЯ ПРЕЗИДЕНТА ДОВЕСТИ ДО ПОРОЗУМІННЯ

Зелізниці заняли в більшости прихильне становище супроти пропозиції президента Гардинга. Більшість приняла її без застережень, хоч менчість їх відкинула.

Мимо сього президент Гардинг ще не покидає надії полагодити страйк зелізничих варстатових робітників мировою дорогою. Він упросив комітет зелізничих представників відбути ще одну конференцію з представниками „чотирох великих юній" в ціли найдення якогось способу порозуміння.

Коли сі зусилля не доведуть до нічого, тоді президент Гардинг виступить відай з якоюсь публичною заявою в справі страйку, а рівночасно предложить конгресови новий плян законодатної акції в тій справі.

НАДІЯ НА КОНФЕРЕНЦІЮ В СПРАВІ ВУГЛЕВОГО СТРАЙКУ

КЛІВЛЕНД, Огайо, 13. серпня. — Джан Луис, голова майнерської юнії, заявив нині, що конференція межи представниками майнерської юнії та представниками копалень мягкого вугля вже в протязі найблизчих кількох днів дійде до якоїсь реальної пропозиції щодо полагоди вуглевого страйку.

Покищо одначе члени конференції не можуть погодитися щодо способу мирного розсуджування спірних питань.

ЗЕЛІЗНИЧИЙ СТРАЙК ШИРИТЬСЯ ДАЛІ

НЮ ЙОРК, 13. серпня. — Збори представників яких 20,000 робітників, занятих удержанням зелізничих доріг компанії Пенсильвенійської та Ірі постановили вийти на страйк через те, що се зелізниці поломали умову, зроблену з юніями дня 4-го липня.

Робітники віднеслися телеграфічно до уряду своєї юнії, щоби він сейчас зарядив страйк.

АЖ ТЕПЕР РУШИЛИ ПАСАЖИРІВ, ЗАДЕРЖАНИХ ЧЕРЕЗ СТРАЙК

САН ФРАНЦІСКО, Каліфорнія, 13. серпня. — Аж доперва нині почали зелізниці пускати в рух поїзди за пасажирами, задержані на полях, серед степів та пустинь наслідком наглого страйку зелізничої залоги.

Рівночасно доносять про подібні події на ріжних полудневих зелізницях. Особливо богато поїздів задержано на зелізницях підприємства Мезуре.

КАЖУТЬ, ЩО БОМБА ВПАЛА НА ЗЕЛІЗНИЧИЙ ПОЇЗД

НЮ ЙОРК, 13. серпня. — Заряд зелізничого підприємства Вест Шор каже, що недалеко місцевости Лител Фері, Ню Джерзі, невисліджені досі справники кинули на особовий поїзд, в щерть наповнений повертаючими до Ню Йорку літниками, три бомби, котрі вибухли наслідком ударення до поїзду і покалічили кількоро людий.

Покалічені мали бути переважно жінки та діти. Серед публики запанувала страшна поляка. Машиніст їхав далі, поки хтось не потягнув за линву безпеченьства. Третя бомба мала впасти на зелізничий тор, як вже поїзд переїхав.

ВИЗНАЧИЛИ ДЕНЬ НА ПОСЛІДНЄ ГОЛОСОВАННЄ В СПРАВІ МИТА

ВАШІНГТОН, 13. серпня. — Сенатори погодилися покінчити довготревалу дебату над митовим законом через голосованне в найблизшу суботу.

Митовий закон забрав сенатови чотири місяці часу.

НЕДОСТАЧА ВУГЛЯ НАСЛІДКОМ СТРАЙКУ

ДІТРОЙТ, Мишиґен, 13. серпня. — Мишиґенські фабрики мають вугля всего на три тижні. Коли до того часу не скінчаться оба великі страйки, фабрикам прийдеться замкнути роботу.

КРОВАВА СТРІЛЯНИНА НА ТЛІ ЗЕЛІЗНИЧОГО СТРАЙКУ

НЮАРК, Ню Джерзі, 13. серпня. — Наслідком бійки межи страйкарями та страйколомами погиб в суботу вечером в нюарсків міськім шпиталі один страйкар, котрий перед тим робив в зелізничих варстатах зелізниці Лігай Велі.

Як оповідають свідки події; убитий з кількома товаришами приступив до одного страйколома, котрий подав поліції, що називається Мільо, щоби видимо поговорити з ним про страйк. З розмови вийшла сварка, підчас котрої Мільо виняв револьвер та стрілив два рази. Одна куля трафила одного страйкаря в ногу, друга в паху. Стріляючий почав втікати, але його піймали та відставили на поліцію, де його обжаловано з початку за бійку та напад. Пізнійше, однак, прийшла вістка зі шпиталю, куди відставлено раненого страйкаря, що сей помер від ран, і тоді поліція обжаловала арештованого за вбійство.

Постріляний страйкар подав, що він називається Іван Провський.

СПРАВА „УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ В АМЕРИЦІ" ПОСТУПАЄ ВПЕРЕД.

В четвер 10. серпня с. р. відбулися в Українськім Народнім Домі в Ню Йорку загальні збори удільовців Українського Театру в Америці в ціли приняття статута і інкорпорації. Крім удільовців прибуло велике число гостий.

Збори відкрив точно о год. 9. предсідник уряду д. Осип Стеткевич і покликав референта д. М. Шустакевича, щоби зреферував статути організації. Над деякими параграфами статута вивязалася дискусія і вкінци статут з малими поправками одноголосно принято. Посім приступлено до збирання уділів, причім вписалося богато нових членів.

Інкорпорування організації поручено українському адвокатови д. Авг. Смитови, котрий прирік викінчити справу в протягу тижня. Міжтим Др. С. Демидчук поставив внесок, щоби уряд театру розпочав негайну акцію за збиранням уділів в околиці Ню Йорку, а о. Чаплинський поставив внесок, щоби в найблисших неділях уряд вислав референтів до всіх околичних місцевостий та уладив збори в ціли агітації і приймання субскрипцій на уділи.

Внесок принято і збори припоручили урядови театру розвести як найенергічнійшу акцію в близшій і дальшій околиці, а також поробити рішучі кроки, щоби театр міг розпочати вистави вже з початком наближаючогося сезону.

СПОДІЮТЬСЯ ГАРНИХ ЗБОРІВ В АМЕРИЦІ

Як подають знатоки торговлі збіжем, сьогорічні збори мають принести коло 7 міліярдів 234 міліони долярів. З того кукурудза має принести майже два міліярди.

КАРЛО ГАБСБУРГ ДЕКОРОВАНИЙ ПОЛЬСЬКИМ ХРЕСТОМ ХОРОБРИХ.

Останнім наказом польського міністерства військових справ, декоровано Карла Габсбурга хрестом хоробрих. Карло Габсбурґ є сином Стефана Габсбурга з Живця. По упадку Австрії він вступив до польської армії і дослужився степеня полковника.

КОНВЕНЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ УЧИТЕЛІВ В МАНІТОБІ

В днях 27, 28 і 29 липня відбувала ся в Вінніпеґу у салі Укр. Нар. Дому конвенція Організації Українських Учителів в Манітобі.

Наради відбували ся кождого дня перед полуднем і по полудни і були урізноріднені численними відчитами, після яких відбували ся дебати на порушені теми. Між иншими дали відчити пп. Малинюк, Яців, проф. Боберський, Ю. Стечишин, др. Мігайчук, Мир Стечишин і М. Білан.

На кожду сесію конвенція вибирала иншого предсідателя, а сталою секретаркою була п-на Г. Романчич. Участь в конвенції брало кількадесять учителів і учительок.

На конвенції порушувано справу Народних Домів, успішнійшого научування, учительського органу і др. справи. Учасники конвенції привязали більше, чим звичайно заінтересовання обговорюваними справами і взагалі конвенція випала краще чим минувшого року.

ДО ІСТОРІЇ ЗАВОЮВАННЯ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ ПОЛЬЩЕЮ

„Курєр Львовскі" з 14. липня містить статю польського посла у Відні Лясоцкого п. з. „З дзеюф вальк о освободзенє Всходнєй Малопольскі," в якій доказується, що польська ліквідаційна комісія не тільки не противилася відсічи Львова, але й сама її зорганізувала. Противно стало тільки один посол, якого імя одначе не подається. Найбільше горлав за завоюванням Східної Галичини померший недавно посол Скарбек, з приводу смерти якого кондолював так пророчисто Др. Лев аҐнкевич. Лясоцкі підчеркує у своїй статі, що організацію і переведенне другої польської відсічи Львова на весну 919 р. взяв у свої руки і здійснив сам Пілсудскі. Се признанне цінне для нас тим, бо є в нас люде, які ще до нині не вірять, що Пілсудскі пішов війною на Східну Галичину, чим і спричинив її окупацію. Зі статі Лясоцкого виходить також ясно, що всякі польські заходи в справі завішення зброї в часі облоги Львова були найзвичайнійшими польськими штучками, якими Поляки засипляли нашу увагу, щоб тим лекше зорганізуватися й зібрати свіжі сили.

ВИБУХ МАГАЗИНІВ ПОРОХУ НА МАРТИНІЦІ.

ФОРТ ДЕ ФРАНС, Остров Мартиніка, 11. серпня. — Копальні Ділльон вибух магазин пороху.

Вибух знищив доми робітників в копальні, а також головний будинок та доми для машинерії, а кромі сього вбив і ранив богато осіб. Чути його було на всьому острові.

З АЙРИСЬКОЇ ГОРОЖАНСЬКОЇ ВІЙНИ.

ДАБЛИН, 11. серпня. — З упадком Корк упала видно послідна велика твердиня противників тимчасового айриського уряду, бо нині були вісти лишень про відорвані виступи повстанців в ріжних частях краю.

Межи иншим захопили вони були почтовий уряд в Даблині, але звідти їх скоро виперли війска тимчасового уряду.

Пожар міста Корк, викликаний уступаючими повстанцями, спричинив величезну шкоду, яку обчисляють на 2 міліони фунтів стерлінгів.

ЗАВОРУШЕННЯ В ІТАЛІЇ.

РИМ, 11. серпня. — Заворушення межи фашистами та соціялістами ще не покінчилися.

Нині були донесення про нові заворушення межи ними в містах Ґенуї, Пізі, Кремоні, Мантуї та Анконі, однак в кождім случаю карабінери (поліція) та війско потрафили привернути порядок.

СТЯГАННЯ ДАНИНИ В ГАЛИЧИНІ

Повільно складану „добровільну" данину стягають під сю пору в Гусятинщині податкові екзекутори в асисті „наказних" війтів та уоруженої державної поліції. Забирають все, що тільки представляє поважнійшу грошеву вартість, як хатну обстанову господарські знаряди, живий інтентар. Зафантовані річи відставляють до Копичинець під опіку скарбовому інспекторатови, котрий, щоби лише видістати належну данину, збуває їх за півдармо. Подекуди відсотки проволоки і кошти екзекуції та ліцитації перевисшають значно данину.

В половині червня межи иншим стягано подібним способом данину. в селі Васильківцях. де між иншими у господаря Петра Кривого забрано коня, вартости найменше двіста тисяч мп., а у господаря Василя Пятковського корову вартости понад сто тисяч мп. Коня продано за 72 і пів тисячі марок і покрито 57 тисяч наложеної данини а останок 15 і пів тисяч забрали відсотки проволоки, кошти екзекуції і ліцитації. Корову збуто за 62 і пів тисяч мп. та вирівнано 39 тисяч данини. 8 тисяч пішлола відсотки враз з иншими коштами. Решту понад 5 тисяч звертали „великодушно" властителеви, котрий однак стративши корову, не приняв „телятка". До ліцитації являються завсіди одні і ті самі місцеві Поляки. а закуповує переважно „обиватель"; швець-полатайко Ганчарик. За півдармо набуті коні, корови перепродує відтак за грубі гроші по сусідних місточках на ярмарках, щоби хоч тим робом дорівнати многим, малопольським „кресовим промисловцям" та добитись скоро міліонів.

ПОЛЬЩА ВЖЕ ПЛЯНУЄ АВТОНОМІЮ ДЛЯ ГАЛИЧИНИ

ВАРШАВА, 14. серпня. — Премієр Новак припоручив комітетови знатоків виробити плян автономії для Східної Галичини.

Плян сей має надавати автономію українському населенню Галичини. Галичина малаби бути правлена двома національними радами, з котрих одна булаби українська, друга польська. В польськім кабінеті міністрів в Варшаві мавби Українцям бути зарезервований один міністерський портфель.

Знатоки по виробленню проєкту малиби предложити сей проект до одобрення соймови.

АНГЛІЯ ПРОПОНУЄ ДАЛЕКОЙДУЧІ ОБКРОЄННЯ НІМЕЦЬКИХ ЗОБОВЯЗАНЬ

ЛОНДОН, 12. серпня. — Англія мала запропонувати на нинішній конференції далекойдучі зменчення німецьких репараційних зобовязань.

Після англійського пляну Німеччина малаби заплатити всього коло одної третини тої суми, яку на неї вложено в маю 1921. року. Се значилоби, що Німеччині малиби відписати коло 2 біліони золотих марок.

Франція остро протестує проти такого пляну.

З АЙРИСЬКОЇ ГОРОЖАНСЬКОЇ ВІЙНИ

ДАБЛИН, 13. серпня. — Айриський уряд не видав нині ніяких комунікатів про свою боробу з айриським повстанцями.

Однак урядники тимчасового уряду заявляють, що повстанці, уступаючи з міста Корк, пробували його спалити до тла. Повстанці мали підливати нафти під доми перед підложенням під них огню, підкладати під будівлі бомби і знищити огневі прилади.

НАГЛА СМЕРТЬ ВИЗНАЧНОГО АЙРИСКОГО ПРОВІДНИКА

ДАБЛИН, 12. серпня. — Нині помер тут наглою смертю Артур Грифит, президент айриського парляменту.

Смерть наступила наслідком удару серця, ослабленого перепрацьованням та недавною операцією горла.

До родини помершого посипалися кондоленції (вирази жалю) з усіх сторін світа.

НІМЕЧЧИНА СВЯТКУЄ СВЯТО РЕПУБЛИКИ

БЕРЛИН, 12. серпня. — Нині вся Німеччина святкує першу річницю існовання німецької републики.

Замітною чертою сього свята являється те, що републиканці всюди ґрають та співають старий німецький гимн „Дайтшлянд юбер алес" (Німеччина понад все), котрий свого часу був улюбленим гимном монархістів.

РЕЗИҐНАЦІЯ ЧЕСЬКОГО КАБІНЕТУ

ПРАГА, 13. серпня. — Премієр чеського кабінету Бенеш предложив нині президентови чесько-словацької републики Масарикови свою резиґнацію.

Хто стане його наслідником, сього покищо не знати. Загально сподіються, що Масарик припоручить послови Свеглі утворити новий кабінет.

БОЛЬШЕВИКИ ХОЧУТЬ ГОДИТИСЯ З ЯПАНОМ

МОСКВА, 10. серпня. — Межи московськими большевиками та японським урядом ведуться тепер переговори про місце московсько-японської конференції, на якій мають полагодити непорозуміння межи Росією та Китаєм.

ЗУСИЛЛЯ ВОСКРЕСИТИ НОВГОРОДСЬКІ ЯРМАРКИ

МОСКВА, 12. серпня. — Большевицький московський уряд робить всякі зусилля, щоби воскресити погибші ярмарки в Нижнім Новгороді, що славилися колись як найбільші ярмарки в світі.

Покищо сі зусилля увінчалися великим успіхом, бо московські купці в мить розкупили товари, виставлені на продаж в відбудованих купецьких будах. Дальший успіх, однак, залежати буде від справности закуплених товарів зелізницею, значить передусім від справности большевицьких зелізничих урядників.

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ КОНГРЕС В МЕКСИКО

МЕКСИКО, 13. серпня. — Вчора почався тут конгрес молодих комуністів Мексика.

В конгресі бере участь 52 делегатів з ріжних частий Мексика. Кромі них є ще богато представників зпоза заграниці, як з Росії, Італії, Аргентини, Ґватемалі, Китаю, Еспанії та Німеччини. Американські комуністи держаться з далека, бо бояться, що американська поліція за ними слідить.

Мексиканська поліція арештувала нині двох еспанських та двох арґентинських комуністів за ширенне недозволеної в Мексику агітації.

НЕПРАВДИВІ ПОГОЛОСКИ ПРО ЖОВТУ ФЕБРУ В МЕКСИКО

МЕКСИКО, 13. серпня. — Ракефелерівський інститут в нафтовій околиці довкола Тампіко шириться в застрашаючий спосіб жовта февра.

ЗАПОБІГЛИ РЕВОЛЮЦІЇ В НІКАРАҐВІ

МАНАҐВА, Нікараґва, 12. серпня. — Члени так званої ліберальної партії пробували нині в ночи доконати революції в місті Чінаґега. Вони напали на війска уряду, але сі по короткій битві прогнали нападаючих революціонерів. Підчас битви погибло двох революціонерів. Серед правительственнього війска не було випадків.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.7

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

БЕЗ УСТУПОК.

Один з представників американської преси говорив недавно в Берліні з Чічеріном, большевицьким комісаром заграничних справ, і добув з нього деякі цікаві признання.

Найцікавійшим з усього можна назвати відповідь Чічеріна на питанне: Чи можливо, щоби большевицький уряд змінив свою внутрішну політику на стільки, щоби скасував цензуру преси, дозволив на свободу зборів, зніс обмежения свобідної орґанізації та признав всему народови під своїм правліннем право вибирати собі до советів представників?

Хоч, як се кождому видно, питанне зовсім не підсувало зміни советської системи правління, а лишень допущенне широких народних мас, відсунених тепер від самоуправи, мимо сього Чічерін виразно заявив, що большевики на щось подібного ніяк згодитися не можуть. Причина такої непримиримости большевицьких комісарів проти народнього правління ясна, і Чічерін з тим зовсім не скривався. Він явно й славно признав, що комуністи не можуть пустити народ правити собою або вибирати свобідно до ріжних установ або хочби висказувати усно або письмом свої думки, бо, колиб йому на се дозволити, то перша річ, яку народ зробивби, то усунувби зі советів большевиків, а відтак завалив і покасував всі советські установи та всі большевицькі порядки.

Признанне Чічеріна дуже цінне з того згляду, що воно йде в розріз з вічним чічеріканнем большевицьких аґентів поза границями, що мовляв советський уряд мусить бути висловом думок народа, коли він удержується вже такий довший час. Недипльоматична заява Чічеріна (за котру його вартаби післати знов на вакації по скінченню вакацій за ґенуенський провал) відкриває цинічно всю правду большевицької сили. Вона є свідоцтвом з уст одного з найчільнійших стовпів большевизму, що большевицький уряд держиться лишень забороною всіх народних свобід, признаних нині навіть найбільше зацофаними капіталістичними країнами; що він держиться забороною свободи зборів, свободи орґанізації, свободи преси, свободи виборів; що він держиться обмеженнем горожанської та політичної волі; що він опирається на грубім безправстві та дикім насильстві. Виразне признанне Чічеріна стверджує, що большевизм опирається на тих стовпах, на котрих колись опирався царат.

Як колись царат не міг признати ніякого компромісу межи собою та своїми ворогами, бо всяке, хочби найменче попущенне народному самоуправлінне та народній самоініціятиві скорше чи пізнійше мусілоб покінчитися знищеннем самого царату, так само й нині большевизм не може признати ніякої полагоди зі своїми противниками, бо найменча попуска народови грозить смертю большевизмови. Як колись царські посіпаки не могли погодитися з революціонерами і мусіли зводити з ними боротьбу на життє і смерть, так само й нині новомодні, большевицькі ступайки не можуть дійти до ніякої згоди з революціонерами, що домагаються для російського народа права говорити свою думку і волю, з українськими революціонерами, які домагаються сього права для України, але мусять з ними вести безпощадну боротьбу на життє й смерть. Заява Чічеріна про непохитну охоту большевиків далі мордувати по царськи революціонерів була зовсім зайва. Катівська роля большевизму виплиpає зі самої сути большевизму зовсім так льоґічно і так само природно, як колись вона випливала зі самої сути царату.

Чічерін нині бундючно говорить про дальшу безпорадну боротьбу большевиків проти соціялістів, революціонерів і, словом, всіх своїх противників. Тут він не знає ніякого компромісу. Для нього не має тут ніякого инчого виходу, лиш один: противники мусять згинути або перестати бути противниками! Забуває однак Чічерін, що лишень кілька літ тому назад з такою самою самопевностю говорили представники царату. Забуває Чічерін те, що й большевицький царат може стрінути така сама доля, яка стрінула романівський царат. Забуває він лекцію, яку дістали всі вороги народнього правління: що всі перепони на дорозі до свобідного вислову народних стремлінь народ усуне як не тепер, то в четвер. Коли Чічерін грозить кровю революцінерам, що хочуть добути народови свободу думання, говорення та ділання, він він подабає до ястроба, котрий зміряється спуститися на голоба, але не добачує, що стрілець на нього зводить смертоносну рушницю. Річ певна, що частина заповідий Чічеріна сповниться. Богато ще крови народних оборонці попливе по катівських руках „народних" комісарів. Але сповниться теж те, чого не знає нині кровавий Чічерін, як не знав сього пять літ тому кровавий Романов: що від крови народних борців збуриться народ і затопить катів в їх власній пасоці.

НОВИНИ НАШОГО ПИСЬМЕНСТВА.

„ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСТНИК" Книжки 1, 2. і 3.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Думка про необхідність відновлення „Л. Н. Вістника" останніми часами носилася в повітрі. Думали над цим у Берліні, Відні, Празі, навіть у Київі, але від слів до діла перейшли у Львові. Законна властителька Вістника, Уккраїнська Видавнича Спілка, спромоглася на потрібні кошти, згуртувала відповідні сили — і чудо сталося: по кількалітній перерві Вістник воскрес до нового життя!

Маємо перед собою вже три книжки. Тоненькі вони, але багаті змістом. Багато старих, заслужених, відомих кождому освіченому Українцеви імен, але є також імена „нових людей", нашої молодої України. Багато, може навіть трохи забагато віршів і красного письменства, але є також статті на актуальні теми нашого політичного та суспільного життя.

Загалом журнал презентується дуже добре й не робить ганьби старим традициям нашого колишнього Л. Н. Вістника.

Приглядаючись близче до змісту перших трьох книжок, ми повинні передовсім зупинитись на статтях **програмових,** в яких прецизуються національне й політичне credo нових провідників журналу. Для чого відновлено журнал? Чого редакція хоче? Яку вона мету собі поставила?

На ці запитання знаходимо відповідь у короткій, але виразній статті „Наші ціли", якою відкривається перша книжка. **„Вирвати нашу національну ідею з хаосу, в якім вона грозить згинути, очистити її від сміття й болота, дати їй яскравий виразний зміст, зробити з неї стяг, коло якого гуртувалася-б ціла нація",** — це ті завдання, які відновлений Л. Н. Вістник собі ставить.

Завдання, що й казати, дуже широкі й відповідальні, але треба віддати справедливість новій редакції: вона послідовно й рішучо їх здійснює. Під цим оглядом заслуговують на особливу увагу статті й замітки самого начального редактора відновленого Л. Н. Вістника, д-ра Дмитра Донцова. Найбільш яскравою з них ми вважаємо статтю „До старих богів", уміщену в 3. книжці.

Статтю цю п. Донцов присвятив нашій академічній молоді з нагоди студентського зїзду, що відбувся в минулім місяці у Празі. Вже самий вибір теми має в собі багато знаменного. На наше студентство досі верталося менше уваги, ніж те слід було-б робити. Наше суспільство все ще не може віддучитися від старого погляду, що студенти — це тільки **будучі** люде. У дійсности наше сучасне студентство є актуальне, ділаючою частиною нашої нації. Наші студенти не тільки готуються до життя, й до творчости: вони **вже** живуть, вони **вже** творять!

Вірний інстинкт журналіста навів Донцова на це живе й кипуче жерело нашого національного життя. Цим, з одного боку, він вирівняв одну нашу велику залеглість перед студентством, але разом з тим він подав нашій академічній молоді кілька корисних провідних вказівок, яких вона певне не відкине.

„До старих богів" — це означає до історичних українських традицій, до заповітів Хмельницького й Мазепи, навіть Ґонти, але пріч від накинутих і невластивих українському народови ідей інтернаціоналізму, соціялізму та всяких инших „ізмів". „Або „Свята Софія", або „реліґія — се опіюм для народу"; або „рідний край", або — „пролетарiят не знає вітчини"; або власна держава, або „соціялистическое отечество", що не знає границь; або Мазепа—або Кочубей; або Хмельницький — або Кисіль; або безнастанне оглядання на засади „гуманности" й „справедливости", або **безоглядний хід наперед;** або нібито інтернаціоналізм, що є лише покришкою для чужого націоналізму, ворожого нам сутю і формами — або **власна національна ідеольоґія".**

Програмовий характер мають ще статті „Галицька політика совітів" (Девінса), „Нафта, Царгород і Україна (О. В.) і деякі инші, але на них за браком місця не зупиняємося близче. Зате не можна поминути без пильнійшої уваги статтей-споминів п. Г. Юртика, якого редакція називає „одним з визначнійших діячів Східної України". Спомини ці, написані живо й без претенсій, особливо цікаві тим, що дають відповідь на питанне, чому впала українська державність.

Оповідаючи про той епізод української визвольної боротьби, що буде вписаний у нашу історію під іменем „Звенигородського повстання", автор малює попрясаючу картину того безголовя, що панувало літом 1918 року в українських інтеліґентських верхах. Селянство Звенигородського повіту, доведене до розпуки гетьманськими карними експедиціями, кождої хвилини готове було повстати проти своїх гнобителів. Та не було ні проводу, ні поради.

„Вказівок од якихнебудь національних центрів чи авторитетних осіб не було, — оповідає п. Юртик. — Робилося все на власну руку. Центральна Рада зникла, не сказавши ні слова народови, як він має реаґувати на події... Радитися не було кого, бо все розбіглося, поховалося"...

Нарешті, під натиском подій, п. Юртик побачив себе змушеним стати на чолі руху. „Віддав катеґоричний наказ терпіти й чекати, поки я повернуся з Київа, — оповідає він далі. — На другий ддень я був уже в столиці. Зайшов до П., до М., до самостійників у „Батьківщину". Ніхто не взяв на себе сміливости дати відповідь, як поступити, що саме тепер треба робити, щоб не пошкодити загальній справі. М. говорив, що взагалі не варто кров проливати в боротьбі; П. цікавився, чи дуже різатимуть селяне панів та Жидів. Самостійники дали цілу купу своєї літератури. Керуючого центру не було; не було й окремих людей, які-б узяли на себе відповідальність за той чи инший напрямок роботи"...

А скінчилась справа тим, що повстанне вибухнуло стихійно, й коли п. Юртик по своїй нещасливій подорожі до Київа опинився серед повстанців, то почув таке:

— Ратуйте! Ратуйте справу, бо всі загинемо... Ніхто нами не кермує... покинули нас!

А тимчасом „серед селян був страшенний підем. Під Звенигородкою зібралося коло пятнайцять тисяч озброєного люду; при потребі можна було викликати ще два рази по стільки; була артилерія. Кожде село уявляло собою озброєний табор. Жінки варили їжу у великих казанах коло церков; вони-ж несли всю господарчу, санітарну й навіть звязкову службу. Мущини озброїлися, чим можна".

Чи це не правдивий образ цілої нашої Наддніпрянської революції? З одного боку — „страшенний підем", а з другого — слиняве базіканне, що „взагалі не варто проливати кров у боротьбі" (який винахід, поддумаєш!). Тут „кожде село уявляє собою озброєний табор", а там — академічна цікавість до того, „чи дуже селяне різатимуть панів та Жидів". Тут „мущини озброюються, чим можна", а там „самостійники дали цілу купу своєї літератури"...

А в результаті: розпачливий крик „ратуйте!", гетьмансько-німецькі карні експедиції, навала денікінців, большевицька окупація та еміґрантське сидінне „на ріках Вавилонських"... Ех! бодай не згадувати...

Твори красного письменства, в великій кількости уміщені в перших трьох книжках, по своїй природі не надаються до того, щоб їх переказувати. Їх треба читати! Зазначимо лише, що для першої книжки дав прегарний нарис („Вона — земля") наш ледве чи не найбільший сучасний новеліст Василь Стефаник. У третій книжці знаходимо друге славне імя — Ольгу Кобилянську („Лист засудженого жовніра до своєї жінки"). У кождій з трьох книжок знаходимо далі чудові вірші Богдана Лепкого, пройняті бадьорістю, вірою та надією. З нових найчастійше зустрічаються імена Марка Черемшини, Юри Шкрумиляка та Олеся Бабія.

Та знов кажемо, що це все треба читати. Навіть статті на політичні та суспільні теми багато тратять у сухім та короткім Переказі, а про твори красного письменства та поезії вже й казати нічого. Тому й годиться закінчити цей огляд низенькою прозьбою до американських земляків, щоб вони передплачували й читали відновлений Л. Н. Вістник. Для Америки адміністрація журналу призначила незвичайно низьку ціну: 30 центів за поодиноку книжку й 2 доляри за цілий нинішний рік. Коли-б американська Україна проявила більше зацікавлення до журналу, то це дало-б редакції змогу поширити його обєм і видавати не по 96 сторінок, а принаймні по 160 сторінок місячно. А це знов приєднало-б до журналу багато нових сил, які нині через брак місця залишаються осторонь.

На кождий випадок треба сердечно подякувати Видавничій Спілці за відновлення Літературно-Наукового Вістника. У нашім національнім білянсі за рік Божий 1922. ця подія займе дуже поважне місце.

Берлін, 2. серпня. **Радянин.**

УКР. ВІЙСК. ТАБОР В ЙОЗЕФОВІ, Т-ВО „САМОПОМІЧ".

Е. ч. 326/22.

Хвальна Редакціє!

Пересилаючи звіт з розділу одержаних нами від Центрального Комітету в Празі 30.000 к. ч. допомоги, на котру то суму склалися, великодушна жертва Українського Червоного Хреста в Вінніпеґу в квоті 25.308 к. ч. і дрібніщі жертви инших інституцій, просимо подати до відома Нашим Братам через оголошенне в Вашім часописі.

Гроші розділено в сей спосіб:

65 старшин здорових по 26.26 корон чеських	1.706.90
7 надзвичайних підмог для старшин, ріжні суми	353.00
8 старшин хорих по лічницях по 34.34 кч.	274.72
747 здорових стрільців в тім 18 інвалідів по 2323 кч.	17.352.81
29 здорових стрільців, надзвич. підмоги, ріжні суми	1.173.00
135 хорих стрільців в лічницях по 3131 кч.	4.161.25
18 інвалідів додаток по 23 кч.	414.00
64 жінок здорович по 1616 кч.	1.034.24
11 жінок здорових, що плекають діти по 30.30 кч.	333.30
1 жінка здорова 20 кч.	20.00
4 жінки, надзвичайні підмоги, ріжні суми	165.15
36 дітий понад три роки по 10.10 кч.	363.60
11 дітий при груди по 60.60 кч.	666.60
11 дітий від 1 до 3 літ по 45.45 кч.	499.95
2 дітий надзвичайні підмоги по 15.15 кч.	30.30
46 Галичанам (13 старшин, 33 стрільців) інтернованим в Румунії	500.00
На помятник студ. гірн. акад. одн. стр. У. Г. А. Миколи Шемерляка	500.00
Разом	29.548.82

Надвижка позістала в касі Самопомочі.

На будуче будемо по розділі кождої допомоги пересилати подрібні зіставлення і просимо заздалегідь не відмовити нам місця, а рівночасно висланий статут хай буде Вам доказом, як ми зорґанізовані, як думаємо і яка наша провідна гадка. О скількоби Хвальна Редакція уважала за відповідне і мала місце просимо о передрук.

Рівночасно залучуємо дві знимки, а то дітий, що брали участь в Шевченківськім Святі 25/4. 1922 і Управи Самопомочі з дітьми табора, по розділі підмоги наспівшої від Українського Червоного Хреста в Канаді, з проханнем використати їх також у Вашім часописі.

Дякуючи за прислугу остаємось з глубоким поважаннем.

Йозефів, дня 7/6. 1922.

ЗА УПРАВУ:

Кирило Крушельницький, чет., голова.

Д. Кабарівський, чет., писар.

ПОСВІДКА ЖЕРТВ ЗЛОЖЕНИХ НА ФОНД ІНВАЛІДІВ

(через Свободу).

Ч. 76.

Львів, 18. червня 1922.

До Хвального Українського Народного Союза в Джерзи Ситі, Н. Дж., (Америка).

Підписаний „Комітет Опіки над Інвалідами" у Львові і управа „Союзу Українських Інвалідів" — кооперативи з обм. пор. у Львові, складає отсим найсердечнійшу подяку за щедру жертву на фонд укр. інвалідів, переслану на наше конто в Земельнім Гіпотечнім Банку у Львові суму 50 долярів рівновартости 191.575 польських марок, котра то сума причинилася в великій мірі до злагідненя тяжкої долі наших борців за волю. Честь і слава нашим Братям в Америці, що так щедро підпомагають Комітетови, котрий взяв на себе так тяжку задачу як несення помочі тисячам інвалідам як за співчуття нашим борцям.

Дякуючи щераз поручаємося і на далі ласкавій памяти остаємо з глибоким поважанням

ЗА „КОМІТЕТ ОПІКИНАД ІНВАЛІДАМИ":

З. Лукавецький, Сідельник.

ЗА СОЮЗ УКР. ІНВАЛІДІВ У ЛЬВОВІ:

Сідельник.

БАЛКАНІЗАЦІЯ ГАЛИЧИНИ.

Нечувані довголітні насильства польських наїздників у Східній Галичині викликали врешті таку оборонну реакцію між катованим українським населеннем, що вона починає звертати на себе увагу цілого культурного світа. Польська преса всіх напрямків приносить день-удень щораз нові тривожні вістки про „ворохобні акти" Українців проти польських державних орґанів та про „акти саботажу в ріжних місцевостях Східної Галичини. Населенне краю, доведене до краю півазійськими методами ляцького правління (під найвищим покровом великих держав!) висаджує у воздух зелізничі мости, палить військові будинки, нищить огнем водні резервоари й уладжує динамітові замахи... Найбільше терпить при тім майно польських кольоністів на галицькім Поділлю, бо його винищують масово підпалами. Не можна розріжнити гаразд — пише віденський „Найєс Вінер Таблят" при нагоді обговорювання сих фактів — чи всі ті події се зорґанізована боротьба Українців проти польської окупації, чи тільки спонтанна оборонна акція української більшости у Східній Галичині проти польського кольонізовання краю. Сяк чи так — самооборонна акція населення поширюється, як видно з численних вісток польської преси, по цілім краю. Не диво, що під польськими завойовниками горить земля, а в польських кольоністів терпне шкіра...

ВИЛЕТІВ У ВОЗДУХ магазин пороху під Ряшевом 12. м. м. Тому, що в маґазині були набої найтяжчого калібру, вибух спричинив необчислиму шкоду. Дооколичні села сильно знищені. Ніяка ратункова акція неможлива. Число жертв покищо невідоме. Причини експльозії незнані.

ВЕЛИКИЙ ЛАДУНОК ДИНАМІТУ Й ЕКРАЗИТУ ПРИЛОВЛЕНО У ЛЬВОВІ НА ДВІРЦІ. Динаміт був в оригінальних большевицьких опакованнях і носив дату 1921. Ладунок був призначений для „українсько-большевицької боївки" й мав служити до виконання дальших замахів саботажі („Ґазета Цодзенна" з 13. VII.).

У ВІДБЕНЗИНЯРНІ В ДРОГОБИЧІ вибухнув дня 14. липня ранком великий огонь. Згоріла бензина в збірнику. Завдяки енерґічній ратунковій акції огонь погашено. Шкода виносить богато міліонів („Ґазета Цодзенна" з 17. VII.).

ЛЬВІВ БУВ ІЗОЛЬОВАНИЙ ВІД ЕВРОПИ дня 13. липня, бо всі телеґрафічні й телефонічні сполуки з Краковом, Варшавою та Люблином були перервані („Курер Львовскі" з 14. VII.).

„БАНДА" НАПАДАЄ З ЛІСІВ БІЛЯ ЗБОРОВА на Поляків і польських жандармів. Жандарми в Нущу відповіли на просьбу про охорону, що їх є за мало, щоб іти „походом" на сю банду („Час" з 14. VII.)

В СЕЛАХ ПОЛЯНЦІ І СТАВЧАНАХ (ПОВІТ ГОРОДОК ЯГАЙЛ.) перевели великі відділи польської державної поліції в ночі з 12. на 13. липня ревізії, шукаючи за зброєю. Вислідом ревізії було відібранне кількадесятьох крісів, великої скільности муніції, богатьох штилетів (?!), боксерів (?!) та иншої зброї. Арештовано 50 селян, у яких найдено зброю. Акція роззброєння йде дальше. Львівське „воєвідство має зарядити загальну акцію докладного роззброєння українських сіл львівською поліцією. („Час" з 16. VII.).

„Український Прапор"

Іван Франко.

БЛАЖЕННИЙ МУЖ.

„Блаженъ мужь, иже не идетъ
на совѣтъ нечестивыхъ".

Блаженний муж, що йде на суд неправих
І там за правду голос свій підносить,
Що безтурботно в сомнищах лукавих
Заціплії сумління їх термосить.

Блаженний муж, що в хвилях занепаду,
Коли заглухне й найчуткійша совість,
Хоч диким криком збуджує громаду
І правду й щирість відкрива як новість.

Блаженний муж, що серед ґвалту й гуку
Стоїть як дуб посеред бур і грому,
На згоду з підлістю не простягає руку,
Волить зломатися, ніж поклониться злому.

Блажений муж, кого за теє лають,
Кленуть і гонять і побють камінням;
Вониж самі його тріюмф підготовляють,
Самі своїм осудяться сумлінням.

Блаженні всі, котрі не знали годі,
Коли о правду й справедливість ходить:
Хоч память їх загине у народі,
То кров їх кров людства ублагородить.

ГОДИНИ ПРАЦІ В АМЕРИКАНСЬКІЙ ФАБРИЧНІЙ ІНДУСТРІЇ.

Послідна перепись американських індустрій (census of manufactures, 1920) виказала взагалі 9,096,372 робітників працюючих в фабричній промисловости Сполучених Держав. З того числа 4,418,690 або трохи менше як половина працювала по 48 або менш як 48 годин на тиждень, а 4,467,779 або трохи більше як половина робила у фабриках, де робочий час перевисшав 48 годин на тиждень. Ті числа показують великий поступ зроблений на протязі пяти літ перед послідною переписю; в 1915-ім році лиш не ціла восьма частина всего фабричного робітництва працювала на тиждень по 48 годин або більше. Одначе з другого боку та послідна перепись подає цифри з 1919-го року, значить з часу перед економічною кризою, безробіттєм з одного і збільшеннем робочого часу з другого боку. Для того року саме вона подає слідуюче статистичне зіставленне робочого часу в американській фабричній промисловости:

44 і менше як 44 годин	на	тиждень	працювало	1,111,107	роб.
44 і менше як 48 годин	„	„	„	346,179	„
48 годин	„	„	„	2,961,407	„
48 і менше як 54 годин	„	„	„	1,496,177	„
54 годин	„	„	„	828,353	„
54 і менше як 60 годин	„	„	„	1,248,854	„
60 годин	„	„	„	827,745	„
Більше як 60 годин	„	„	„	276,550	„
			Разом	9,096,372	роб.

ЗБИРАЙТЕ, ВІДСИЛАЙТЕ І ОГОЛОШУЙТЕ НЕГАЙНО УСІ ЖЕРТВИ НА ГОЛОДУЮЧИХ!

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІҐРАЦІЇ В ТУРЕЧЧИНІ

З Константинополя пишуть: Еміґранти з В. України в Туреччині по більшій части незорґанізовані. А належить ствердити, що в самій Константинополі по 50 прц. усіх еміґрантів — Українці. Зараз з перших днів евакуації засновувалися тут шлі низки ріжнохарактерих національних орґанізацій. Одначе всі вони не могли задовольнити ні духових, ні моральних потреб українських еміґрантів, бо всі вони поривалися до самостійної праці не шукаючи звязку з иншими орґанізаціями. Під сю пору дві чи три орґанізації ще істнують, але вони підтримуються тими чи иншими політичними ґрупами, як технічний апарат-аґенція даної ґрупи, не маючи за собою ширших кол еміґрації.

На місце повставших, а не істнуючих орґанізацій повстав Український Червоний Хрест, інституція справді необхідна. За малий час він відчинив амбуляторію, що під сю пору має велике значіння для української еміґрації.

Слідом за Українським Червоним Хрестом відкрилася „Просвіта". Щоби ідея відкриття не повисла в повітрі, ініціятивний гурток зорґанізував найперше театральну трупу, як складну частину „Просвіти". Протагом 2—3 тижнів гурткови вдалося дати дві вистави, які пройшли з великим успіхом. Після сього на загальних зборах дня 18. червня с. р. відкрито й „Просвіту".

„Просвіта" поклала собі метою: поширення культурно-просвітнього розвитку та національного освідомлення українських мас що перебувають під сю пору в Туреччині. Щоби осягнути сю мету, крім театрального гуртка орґанізується хор, музичні та літературні гуртки та робиться заходи до відчинення бібліотеки читальні при „Просвіті". Є всякі дані, що при неслабнучій енерґії членів, „Просвіта" сповнить своє велике завдання, хоча під сю пору вона не має фондів на конечні видатки. Невелику суму, на яку зложилися дрібні членські вкладки та добровільні жертви, обернено на костюми, декорації та инші найконечнійші річи.

Українські еміґранти в Туреччині звертаються до украського громадянства з проханням о допомогу, та висилку книжок і т. и. на адресу:
Konstantinople, Stambuol, rue Dis-Darie 7—9, F. Labouchniak.

З ТАБОРУ В КАЛІШІ.

„Русспресс' доносить, що між інтернованими Українцями в Каліші вибухли заворушення наслідком яких арештовано сотника Юрицького, осаула Кобилевича, полковни Абрамовича і Чижевського.

БАКТЕРІЇ НА ГРОШАХ.

Париська ґазета „Ексцельзіор" віддала до аналізи один франковий банкнот і два 50-сантімові банкноти. Ся аналіза викрила на одному 50-сантімовому банкноті близко 70 мілiонів бактерій, а другому около 91 міліон. Однофрнковий банкнот виказав яких 237 міліонів бактерій. Між цими бактеріями розпізнали вчені такі бактерії: 1) „bacterium coli", котрі можуть бути дуже небезпечні, яко викликуючі запаленне кишок, внутрішні гноення і т. п. 2) пневмококи (Diplodocus de Falamon-Franel) бактерії, які стрічаєтьсся в плюватинню при запаленню олегочної т. п., 3) антрококи і 4) стафількоки, які подибується в флеґмі і небезчні ізза загального зараження. Є також богато турберкулічних бактерій Коха. Се все вистарчає аж занадто щоби перестерегти перед браннем банкнотів до уст чи зубів, або числити звогчуючи пальці в устах. Праця над сими дослідами тривала шість тижнів.

ДОПИСИ

ТОРОНТО, ОНТ., КАНАДА.

Поміч голодуючим на Україні.

Коли візьмемо в руки котрунебудь українську часопись, то бачимо, що майже кожда з них широко розписуєть про страшний голод, який панує тепер на нашій любій Україні. Голодні наші брати протягають свої немічні руки до всіх нас і просять нас: „дайте нам хліба"!

Ми, в Канаді і Америці, якось не дуже брали собі сей розпучливий крик наших братів до серця. Але коли ми вчули, що наші галицькі брати хотяй і самі голодують, хотяй їх гнете ляцьке ярмо на кождім кроці, помимо того, вони від уст зачали собі віднимати, піст національний заложили, лише, щоби ратувати від голоду наших придніпрянських братів, то і в нас за морем зворушилась совість і ми також зачали думати про поміч голодуючим на Україні.

Дня 15-го липня відбувся у нас спільний пікнік гр.-кат. церкви і тов. ім. Івана Франка, котре гуртуєсь коло церкви. На пікніку підчас забав, не забули гості і за голодних на Україні і на зазив, зложили $43.00. Дальше зложили еще „Товариство „Братня Поміч" $21.00, Товариство ім. Івана Франка $10.00, тов. ім. Т. Шевченка $10.00, на забаві парохіяльній зібрано $11.00, місцевий парох о. А. Сарматюк $5.00. Разом $100.00, котрі вислалось дня 1-го серпня ддо Земельного Банку Гіпотечного у Львові. Земельний Банк має виплатити гроші до тов. „Дністер" на фонд голодуючих на Україні. Хотяй Торонтонці не люблять хвалитися, що се, або те зробили для загального українського добра, однак справа така як поміч голодним заслугує на велику похвалу. Най знає наш український загал, що Торонто не спить „сном блаженних", але все старається робити для добра Неньки-України.

Честь Вам Торонтонці!

Михайло Юречків.

НА ФОНД ГОЛОДУЮЧИХ.

(Через „Свободу").

Яків Варшона з Amsterdam, N. Y. прислав $2.00

Попередно оголошено $57.31
ЗАГАЛЬНА СУМА $59.31

ВІД УКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА ЛІҐИ НАЦІЙ

Борючись за принципи права і справедливости, та послідовно переводячи їх в життя, Інтернаціональний Союз Ліґи Націй на свойому Конґресі в Празі 5. червня 1922 року ухвалив приняти до свого складу Українське (Великої України) Товариство Ліґи Націй, яко рівноправного члена.

Одноголосне рішення про приняття Українського Товариства до Міжнароднього союзу в склад якого входять представники понад 50-и держав світу — се один з наслідків героїчної боротьби українського народу за своє визнання.

На зміну кровавому жаху, що повис над світом, на зміну грубої матеріяльної сили підноситься високоморальна сила права і справедливости. Інтернаціональний Союз Товариств Ліґи Націй зробив ще один крок вперед на шляху своєї активної боротьби за впровадження в життя великих принціпів людства — права націй і людей, а український народ здобув собі поруч з інтернаціональним визнанням рівноправного члена людства також і трибуну з якої він може перед цілим світом вільно і необмежено оголосити про свої пекельні муки і про ту моральну поміч, якої він має право жадати від инших народів. Можна бути певним, що з цей трибуни, до голоса якої прислухається цілий культурний світ, голос муки і страждання українського народу не може бути не почутий.

Український Народ, що терпить під страшними муками окупації з боку тих що потоптали усі, навіть елементарні права людини переходить тепер страшний хрестний шлях куди його кинули Юди Іскаріоти та навоявлені фарисеї. Проте і роспятий на Голгофті страшного голоду, пошестей і терору український народ всеж вірить, глибоко вірить що надійде і для нього день визволення.

На нас, громадянах, особливо на тих, що находяться поза межами окупантів, на кождому з нас лежить великий обовязок допомогти нашому народу, нашим батькам і матерям, нашим братам та сестрам визволитися від того жаху, від того пекла в яке їх зараз кинуто. Ні один з нас немає права ухилитися від свого обовязку рятувати наш рідний край, наш нарід від загибелі.

Українське Товариство Ліґи Націй має нині перед собою імперативне завдання, що все инше відслонює назад: вживати заходів до врятування нашого народу від фізичної загибелі — від голодної смерти; нероздільно з цим сполучені инші завдання — визволення рідного краю з під чужоземних окупацій та відбудова господарства.

Українське Товариства Ліґи Націй може виконати це завдання шляхом морального впливу на відповідні світові чинники, шляхом невпинної пропаганди. Для успіху його акції потрібно, або в столицях кожної держави було негайно засновано філії товариства, а по других містах де тільки живуть Українці повинні бути секції.

Обовязок кожного Українця в державах нового як і старого світу, належати до українського товариства Ліґи Націй і на кожному кроці своєї праці, в кожну хвилину свого життя памятати, що батьківщина кличе і вимагає від нього рятунку від загибелі. Кожен з нас має памятати, що там, у нашому краю нещастя, кожної секунди вмирає кілька чоловік від голода, кожна хвилина нашого спокійного життя викреслює з життя десяток людей тої нації синами якої ми є.

Отже Українське Товариство Ліґи Націй нагадує всім Українцям поза Україною сущим про їх обовязок і кличе до негайного вступу в члени товариства до заснования філій та секцій та до праці над допомогою рідному краєві.

В імя міліонів людей, що вмирають від голоду, пошестей та терору, прокинься український еміґранте і використай до кінця ту свобідну міжнародню трібуну, що ти здобув!

ПРЕЗИДІЯ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ:
Голова: **В. Кедровський.**
Заступники голови:
П. Чижевський, М. Залізняк.
Секретарі:
О. Лагутенко, О. Семенів.
Скарбник: **О. Вілінський.**
Адреса Головної Управи: Відень. Wien IV. Argentinierstrasse 29.

„Хоч руки нам скував ланцюх, то в гору серце, в гору дух!"

ВІЧЕ! ВЕЛИКЕ ВІЧЕ! ВІЧЕ!

в справі несення негайної помочі Рідному Краєви склнкує на 2. год. попол.

В НЕДІЛЮ, 20. СЕРПНЯ

до „Української Хати" 2240 Grayling Ave. (Hamtramck), Detroit, Mich. місцевий Комітет.

На сім вічу промовляти муть. (правдоподібно) о. Ф. Тарнавський з Клівленд, О., Др. Ст. Гриневецький з Шикаго, Ілл., О. Т., прибувший недавно до Америки Поручник Української Армії, тай другі запрошені місцеві і позамісцеві бесідники. Приходіть проте всі, кому доля Рідного Краю лежить на серци. 88-89

„Тільки той достойний щастя, Хто боровсь за його".

ROCHESTER, N. Y.

НА ВІЧЕ! УКРАЇНЦІ! ПОЗІР!
Зах. Шкільного Комітету Укр. Дому
— відбудеться —

ВЕЛИКЕ ВІЧЕ

В ПЯТНИЦЮ, 18. СЕРПНЯ
в гали при улици Клінтон і Гудсон.

Початок віча о годині 7.30.

Просимо численно прибути усіх Українців, бо справа великої ваги. Сподіємось, що кождий свідомий Українець не опустить згаданого віча.
88-89 **Комітет Школи.**

НА ФОНД ФЕДАКА.

(Через „Свободу").

Яків Варшона з Amsterdam, N. Y. прислав $1.00

Попередно оголошено $192.75
ЗАГАЛЬНА СУМА $193.75

Ґ. Райдер Геґард.

ВИПРАВА ПО АФРИКАНСЬКІ СКАРБИ.

(Продовження).

(17)

Матабели на силу підвелися з землі і стали перед Бенітою, підтримуючи один другого. Один з них, людина з розумним, владним лицем, в чорнім волоссю котрого вже знати було сивизну, прошепотів звертаючись до Беніти:

„Дай мені сказати. Той безглуздий" — він вказав на свого мертвого товариша, — „нахвалляння котрого згубили його, був людина низького походження. Я-ж Мадуна, принц королівської крови, мовчав, не заважаючи йому говорити і заслуговую на смерть, бо я пустився утікати від сих паршивих собак. Про те я та мій брат приймаємо життє з твоїх рук, панно, хоча тепер, як ми опамяталися, ми не приняли-б його ні від кого иншого. Чи лишуся я, чи піду, то не має ваги. Війско жде. Местники стоять вже коло стіни. Що має бути, те буде; той старий відьмар сказав правду. Слухай одже, пані: як що тобі колись треба буде, щоб Мадуна змилосердився над двома життями, то він в імени своїм і свого короля обіцяє тобі се.

Випростувавшись, скільки їм можна було, ранені Матабели піднесли праву руку, вітаючи Беніту, яко свою володарку. Потім, не звертаючи ні на кого уваги, вони подалися кульгаючи до воріт і зникли за стіною фортеци.

„Пан Маєр вважає", — каже Кліфорд до Беніти, — „що ти зробила нерозумно, пожалувавши сих Матабелів. Усім нам було-б краще, щоб сі люде умерли, бо тепер вони пішли палаючи жадобою помсти".

„Та одже ватаг сього не говорив" — заперечила Беніта палко. „Опріч того, як би се було й так, то я-б все одно не звернула на се уваги. Досить одного убивства", — додала вона тремтючи. „Я не винесла-б ще чого-небудь подібного".

„Ви не повинні сердитись за смерть сеї людини, бо її викликали його слова про вас", промовив Маєр многозначно. „Як би не се, я-б його й не зачіпив, бо я такий самий фаталіст, як і наш приятель Молімо і вірю в призначенне. Річ у тім, що жінкам не місце серед дикунів".

„Чому ви не казали сього в Руї-Кранцу, Джекобе?" — запитав пан Кліфорд. „Ви знаєте, я завжди так гадав, але мене не хотіли слухати. А тепер я пропоную зараз покинути се місце; треба їхати, як найшвидче і не гублючи ані хвилини, як тільки дадуть нам щось зїсти і поки ще можна виїхати з фортеци".

Маєр поглянув на волів, яких тим часом розпряжено; девять ходило кругом, щипаючи траву; але пять, вкушених мухою цеце, лежали весь час нерухомо".

„Девятеро зморених волів з слабими ногами не повезуть фіри" — сказав він; „крім того і фортеця вже певне, оточена Матабелами, які, мабуть, через своїх шпигів довідалися, що ми веземо рушниці. Нарешті, приїхавши здалека і витративши таку силу грошей, я не збіраюся їхати назад, не досягнувши своєї мети. Проте як що ви гадаєте, що вашій дочці загрожує більше лихо в сих стінах, як по за ними, і як що вам пощастить найти людей, хоч я зовсім на се не сподіваюся, то ви можете спробувати. Як би ви дістали людей, то ви могли-б також поплисти вниз по Замбезі на човнах, ризикуючи тільки схопити пропасницю. Ви з нею повинні се рішити, пане Кліфорде".

„Куди не глянем, скрізь самі небезпеки та перешкоди. Що ти скажеш, Беніто?" — спитав її батько збентежено.

Беніта задумалась. Її хотілося позбутись Джекоба Маєра, якого вона не любила і боялася; для сього вона готова була багато витерпіти. З другого боку, її батько був змучений і потрібував відпочинку; Йому теж було-б не легко піти від своїх мрій в останню хвилину. Та й що можна було зробити, не маючи ні волів, ні коней? Нарешті, якийсь голос в середині її, той самий голос, що штовхнув її на поїздку, тепер тримав її в Бамбатсі.

„Коханий батьку" — сказала вона „я тобі дуже вдячна за турботи за мене, але мені здається, що ми ризикуємо більше, коли поїдемо, як коли лишимось тут. Я хотіла їхати не дивлячись на твої попередження, а тепер я хочу використати обставини і сподіваюся, що Бог захистить нас від усякого лиха. Я певна, що Макаланги можуть втриматись в такій фортеці, як отся, маючи в руках наші рушниці.

„Я на се покладаюсь" — відказав її батько, „хоч вони і дуже боязкий народ. Дуже може бути, що краще булоб зовсім не приїздити, але я також думаю, що нам найкраще лишатися тут, покладаючи надії на Бога".

Вершок гори.

Як що наші авантурники, або принаймні котрийсь з них сподівався, що їм пораститъ добратися до таємного місця фортеци в той самий день то їм довелось розчаруватися. В дійсности вся решта дня пішла на розкладанне рушниць та бойових набоїв, а також на муштрування декотрих аватажків з Макалангів. Їх довелося навчити самих найпростійших способів в уживанню збруї. Решта Макалангів привела тим часом своїх жінок та дітей, а також вівці, та кози, та незначну скількість своєї худоби за надвірний мур стародавньої фортеци і почала за поміччю каміння закидати діру, що була в стіні. Щоб вийти з фортеци, вони мали непомітну стежку з боку ріки, яку можна було загородити кождої хвилини. Кількох чоловіка вислано висліжувати і рознюхувати, де саме стоїть війско Матабелів.

Не було ніякого сумніву, що се війско істнувало, бо одна з жінок, яка пішла була за раненим начальником Мадуною та його товаришем, бачила, як їх зустрів за три милі від Бамбатсі невеличкий загін Матабелів, захованих в кущах. Вона розповідала, що вони зараз забрали ранених і кудись їх понесли. Куди, сього вона не могла сказати, бо не зважилась іти далі.

Беніта пробула сю ніч в „хаті для гостей", що була такою самою хатиною, як і усі инші хати Макалангів, тільки трохи більша. Мущини спали на дворі, у фірі. Вона була така зморена, що довго не могла заснути. Її думка все крутилася та й крутилася коло подій минулого дня: її згадалися сказані до неї чудні слова старого містика Молімо; поява ґінців і наступна сцена, нарешті, несподівана і страшна смерть одного з них від руки Джекоба Маєра. Вся ся сцена стояла перед її очима, і вона ще раз і ще раз перебирала усі її подробиці: вона бачила, як змінилося байдужне лице Маєра, як тільки чорний почав ображати її і загрожувати їй, бачила швидкий, як блискавка, рух його руки, блиск вогниска, вистріл, перехід від життя до смерти і жорстокий сміх убивці. Джекоб Маєр робився зовсім страшний, коли розпалювалася його кров!

Але що її розпалило! Вона ні на хвилинку не вагалася, що сі почуття викликала в нього вона сама, і що се зовсім не було простим виявом лицарського застосовання до жінки. Як би він навіть і був здатний на подібні лицарські почуття, то він ніколи не ризикувавби, знаючи, що йому загрожують ріжні небезпеки і помсти. Ні, причина всього сього була захована далеко глибше. Він ніколи її нічого не говорив, але якесь внутрішнє почуттє давно вже перестерігало Беніту, яка вгадала йому думки, і про які вона вже не мала жадного сумніву. Свідомість сього була страшна, — страшнійша за всі инші небезпеки вкупі! Що правда, в неї був оборонець — її батько, але останніми часами, він почав часто хорувати; його літа, а також тяжкі подорожі і вічні турботи, почінали відгукуватись на його здоровю. Як би з ним що-небудь сталося, якби він нагло вмер, яке страшне булоб її становище далеко від усякої допомоги, серед дикунів і в компанії з Джекобом Маєром.

Е, як би не страшна катастрофа, її життє пішлоб зовсім інакше! А тимчасом, тільки думки про сю катастрофу та про людину, яку вона тоді загубила й штовхнула її на сю далеку подорож, бо вона сподівалася відтягти свою голову від болючих спогадів. Тепер їй доводилось терпіти наслідки сього вчинку. Та в неї лишався Бог, на якого вона псодівалася, так як і ранійше. Та як би її давелося умерти, — то хіба се малоб вагу?

Та одже старий Молімо прорік їй, що смерть її зовсім не загрожує, що вона знайде тут і щастє і спокій, і то не в могилі. Він говорив про се, наче він знав її горе, та й у випадку з ґінцем Матабелів, він виявив себе яко пророка, що має страшну владу. Одночасно, в глибині її душі, так як перше, жила певність, якої вона не вміла собі зясувати, що слова старого духовидця повинні справдитися і що вона якимсь чудним, несподіваним способом дістане здійсненне бажань.

Трохи заспокоєна сим передчуттєм, Беніта нарешті заснула.

Як Беніта вийшла з хати слідуючого ранку, батько весело повідомив її, що про Матабелів не було ще нічого чути. За кілька годин повернулися шпиги, які розповіли, що на багато миль навкруги не було видко ні одної душі з ворожого війска. Не зважаючи на се підготовлення до оборони йшли далі; чоловіка сто, самих найспритнійших Макалангів були узброєні рушницями і вчились поводитись з ними під доглядом Тамаса та двох його товаришів. Тамала та Гоба, які встигли зовсім добре освоїтись з рушницями за часу своєї довгої подорожі. Незвичні рекрути стріляли неможливо; з огляду на те, що се загрожувало усім присутним, всім наказано лягати на землю, коли один з них націлювався на назначене місце на мурі. Проте, вони таки забили одного, ще добре, що слабого, вола та кількох овець.

Бачучи можливість браку їжі на випадок облоги, Маєр як завжди дуже обчаний, засудив на смерть покусані мухою цеце воли. Їх зараз забито, знято шкуру, а мясо, порізане на довгі вузенькі пасма, повішано сушити на сонці. Беніта, що наглядала за усею сею роботою, сподівалася, що її ніколи не доведеться їсти сеї страви; тим часом уже недалекий був той час, коли вона повинна була їсти мясо, затроєне мухою цеце, радіючи, що є хоч такий харч.

В полудне пан Кліфорд та Маєр пішли до Моліма, що сидів коло другої стіни і сказали, вказуючи на озброєних людий:

„Ми виконали свою обіцянку. Тепер твоя черга. Заведи нас до святого місця, щоб ми могли взятися за роботу".

„Нехай буде так. Отже йдіть за мною, білі люде".

Він не гаючись повів їх здовш внутрішнього муру, поки не дійшли до скелистої стежки на крок завширшки, що стелилася над проваллєм пятьдесять стіп завглибшки коло самісінької ріки. Пройшовши кроків з двадцять сею високою стежкою, вони опинилися коло діри в стіні, але такої вузенької, що в ній могло поміститися не більше одної людини. Було знати, що ся діра була входом у другу фортецу, бо вона була загороджена з обох боків гладеньким каміннем, а на ґранітовій стежці були сліди людських ніг, які топтали її впродовж багато віків. Стежка йшла колінцями, перерізуючи товстий мур, і вивела їх на досить широкий простір, крутий до гори і вкритий руїнами будівель, між котрими росли кущі та терева.

„Дай Боже, щоб золото було закопане не в сім місці", — сказав пан Кліфорд, озираючись на всі боки. „Як що воно тут, то ми його не знайдемо ніколи".

Молімо, який видко вгадав його думку з його лиця, відповів йому:

„Мені здається, що воно не тут. Обложники були взяли се місце і простояли тут впродовж багатьох тижнів. Я міг би показати вам, де вони розкладали свої вогнища, силкуючись підкопатись під останню стіну, за якою ховались Португальці, поки вони не згинули від голоду, бо вони не могли харчуватись своїм золотом. Ідіть знов за мною".

Вони почали підниматися стежкою, поки не дійшли до останнього муру: обійшовши його знову навкруги, вони дійшли таким чином до місця над самою рікою, так як і в другій фортеці. Але тут не було ніякої діри в мурі, нічого, кромі невеличких і надзвичайно крутих сходів, вибитих на виступах каміння, починаючи з низу аж до самого верху стіни, на височінь тридцяти стіп і навіть більше.

„Еге", зауважила Беніта, незадоволено оглядаючи сі небезпечні сходи: „вони таки доволі незручні. Я дуже боюся, що мені буде тяжко вилізти".

Пан Кліфорд подивився на сходи і похитав головою.

„Ви мусите дістати нам шнура", — сказав Маєр сердито, звертаючись до Молімо. „Хіба можна вилізти без шнура на таку скелю, ще й над проваллєм?"

„Я вже старий, лізу на неї" — відповів старий з тихим здивованнєм, бо йому, що все життє лазив по сих сходах, се зовсім не було важко. „Зрештою", додав він, — „в мене є там на горі шнур, якого я вживаю в дуже темні ночи. Я зараз полізу і скину його вам".

(Дальше буде).